

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК
«ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ»
(частина 1)

(заочна форма навчання)

Харків
2021

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Електронне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК
ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
З ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ»
(частина 1)**

для студентів 2 курсу заочної форми навчання
(першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»
освітньо-професійної програми «Право»)

*Затверджено на засіданні кафедри цивільного права № 1
___ вересня 2021 р., протокол № ___*

**Харків
2021**

Навчально-методичний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів з обов'язкової навчальної дисципліни «Цивільне право України» (частина 1) для студентів 2 курсу заочної форми навчання (першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» освітньо-професійної програми «Право») / уклад. : В. І. Борисова, Л. М. Баранова та ін. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2021. ____ с.

Укладачі: В. І. Борисова;
Л. М. Баранова;
В. М. Балюк;
Т. І. Бєгова;
О. О. Біляєв;
Л. М. Долгополова;
А. Г. Донець;
Т. В. Дуденко;
Р. М. Замуравкіна;
А. М. Іванов;
А. М. Ісаєв;
С. В. Казанцев;
Б. П. Карнаух;
К. В. Кацюба;
Н. В. Коробцова;
С. В. Кривобок;
І. М. Маліновська;
О. П. Печений;
І. Й. Пучковська;
О. М. Соловійов;
І. В. Спасибо-Фатєєва;
О. А. Сурженко;
Р. І. Таш'ян;
Г. О. Уразова;
М. В. Ус;
Н. Ю. Філатова-Білоус;
Ю. Є. Ходико;
В. П. Янишен;
Н. Є. Яркіна

ЗМІСТ

Вступ.....	5
Загальний розрахунок годин лекцій, практичних занять, самостійної роботи.....	7
Програма навчальної дисципліни «Цивільне право України» (витяг).....	10
Завдання до практичних занять та самостійної роботи.....	18
Теми 3-го семестру.....	18
Тема 4-го семестру.....	25
Словник основних термінів.....	35
Поточний контроль знань студентів.....	39
Критерії оцінювання знань та умінь студентів	40
Програмні запитання з навчальної дисципліни «Цивільне право України» (частина 1).....	42

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Цивільне право України» (частина 1) є обов'язковою, а її викладання передбачає висвітлення питань, що стосуються положень Книг 1-4, 6 Цивільного кодексу України.

Завданням навчальної дисципліни є:

- опанування студентами необхідними теоретичними положеннями, що вироблені цивілістичною думкою;
- освоєння нормативного матеріалу, закріпленого системою цивільного законодавства України;
- ознайомлення з судовою та іншою практикою застосування норм цивільного законодавства.

Навчальна дисципліна «Цивільне право України» (частина 1) передбачає вивчення питань про предмет і метод цивільного права, його систему і джерела; загальних положень цивільного права, зокрема положень про цивільні правовідносини, фізичних і юридичних осіб та інших учасників цивільних відносин, об'єкти цивільних прав, правочини, відносини представництва, строки та терміни, здійснення та захист цивільних прав, виконання цивільних обов'язків, цивільно-правову відповідальність, а також засвоєння положень таких підгалузей як речове право, право інтелектуальної власності, спадкове право.

Опанування студентами вищенаведеними питаннями повинно мати за мету засвоєння основних правових категорій і інститутів першої частини цивільного права, формування правового мислення, вироблення вмінь тлумачити і аналізувати норми цивільного законодавства, набуття навичок практичного застосування теоретичних знань та цивільно-правових норм до конкретних відносин.

При вивченні цивільного права України застосовуються наступні форми навчальної роботи: лекції, практичні заняття, колоквіуми, консультації; індивідуальні навчально-дослідні завдання; самостійна робота студентів. Ці форми навчальної роботи методично забезпечуються програмою навчальної дисципліни «Цивільне право України», завданнями до практичних занять, переліком питань для самостійної роботи, завданнями для індивідуальної роботи студентів.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Цивільне право України» (частина 1) студенти повинні:

- знати стан основних проблем науки цивільного права;
- вільно орієнтуватися в системі цивільного законодавства та судовій практиці з цивільних справах;
- вміти правильно тлумачити та застосовувати норми цивільного права; грамотно проводити юридичний аналіз обставин, що склалися у конкретних відносинах; самостійно працювати з учбовими та

науковими джерелами; використовувати здобутки науки цивільного права для вирішення казусів, обґрунтовано і мотивовано приймати рішення по завданнях та належно їх оформлювати.

Самостійна робота – вид позааудиторної роботи навчального характеру, яка спрямована на вивчення програмного матеріалу і сприяє поглибленню й розширенню знань студентів. Формами самостійної роботи є: доопрацювання матеріалів лекції, опрацювання додаткової літератури, нормативно-правових актів, судової практики до тем, що виносяться на практичні заняття, а також і з тих питань, які підлягають самостійному опрацюванню.

Методично форми навчальної роботи забезпечуються програмою навчальної дисципліни, завданнями до практичних занять.

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК) і підсумкового контролю знань (ПКЗ). Підсумковою формою контролю знань студентів є іспит, який має на меті перевірку рівня засвоєння теоретичних знань, вміння їх застосування при вирішенні конкретних практичних завдань.

**ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ,
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

№ п/п	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
		Усього	У тому числі		
			Лекції	Прак- тичні заняття, колоквіум и тощо	Само- стійна робо-та
3-й навчальний семестр					
1.	Тема 1. Цивільне право – галузь приватного права.	20	2		18
2.	Тема 2. Суб'єкти цивільних правовідносин	24	2	2	20
3.	Тема 3. Об'єкти цивільних прав	22	2		20
4.	Тема 4. Правочини. Представництво. Здійснення і захист цивільних прав.	24	2	2	20
	<i>Разом</i>	<i>90</i>	<i>8</i>	<i>4</i>	<i>78</i>
4-й навчальний семестр					
5.	Тема 1. Цивільно-правова відповідальність. Строки, терміни, позовна давність	26	2		24
6.	Тема 2. Речове право. Право власності	28	2	2	24
7.	Тема 3. Спадкове право	29	2	2	25

8.	Тема 4. Право інтелектуальної власності	22	2		20
	<i>Разом</i>	<i>105</i>	<i>8</i>	<i>4</i>	<i>93</i>
	Усього годин / кредитів ECTS	195/6,5	16	8	171

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ»
(витяг)**

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

1. Цивільне право - галузь приватного права

Об'єктивність поділу права на приватне і публічне. Поняття цивільного права як приватного права. Предмет та метод цивільного права. Функції цивільного права. Принципи цивільного права. Система цивільного права.

2. Джерела цивільного права

Поняття та види джерел цивільного права. Поняття та види актів цивільного законодавства. Конституція України як основа цивільного законодавства. Цивільний кодекс України як основний акт цивільного законодавства. Закони України як акти цивільного законодавства України. Регулювання цивільних відносин актами Президента України. Постанови Кабінету Міністрів України як акти цивільного законодавства. Особливості актів інших органів державної влади України, органів влади Автономної Республіки Крим, що регулюють цивільні відносини. Забезпечення верховенства норм Цивільного кодексу України. Цивільно-правовий договір як джерело цивільного права. Акти цивільного законодавства і цивільно-правовий договір. Міжнародні договори як джерела цивільного права. Звичаї як джерела цивільного права. Дія цивільного законодавства у часі, просторі та за колом осіб. Аналогія закону та аналогія права. Тлумачення цивільно-правових норм. Застосування Цивільного кодексу України до врегулювання відносин у сферах господарювання, використання природних ресурсів, охорони довкілля, а також до трудових та сімейних відносин.

3. Загальна характеристика цивільного права зарубіжних країн

Основні цивільно-правові системи світу. Романо-германська (континентальна) цивільно-правова система. Англо-американська цивільно-правова система. Інші цивільно-правові системи світу.

4. Наука цивільного права і цивільне право як навчальна дисципліна

Поняття, предмет та методи цивільного права як науки. Цивільне право як навчальна дисципліна.

II. ЦИВІЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ

5. Поняття, зміст та види цивільних правовідносин

Поняття цивільного правовідношення. Елементи цивільного правовідношення. Суб'єкти цивільних правовідносин. Об'єкти цивільних правовідносин. Зміст цивільних правовідносин. Поняття та зміст суб'єктивних прав та обов'язків. Види цивільних правовідносин. Речові, зобов'язальні та корпоративні правовідносини. Абсолютні та відносні правовідносини. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин. Юридичні факти. Дії та події. Юридичні (фактичні) склади.

6. Фізична особа як суб'єкт цивільних правовідносин

Поняття фізичної особи. Цивільна правоздатність фізичної особи. Виникнення і припинення цивільної правоздатності фізичної особи. Обсяг цивільної правоздатності фізичної особи. Нікчемність правочинів та недійсність актів, що обмежують можливість фізичної особи мати не заборонені законом цивільні права та обов'язки. Співвідношення цивільної правоздатності та суб'єктивного цивільного права. Цивільна дієздатність фізичної особи та її обсяг. Повна, часткова та неповна цивільна дієздатність фізичної особи. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи. Визнання фізичної особи недієздатною. Опіка та піклування.

Місце проживання фізичної особи та його цивільно-правове значення. Підстави, порядок та правові наслідки визнання фізичної особи безвісно відсутньою та оголошення її померлою. Акти цивільного стану.

Фізична особа – підприємець. Принципи та умови здійснення підприємницької діяльності фізичною особою. Цивільно-правова відповідальність фізичної особи-підприємця. Управління майном, що

використовується для підприємницької діяльності органом опіки та піклування. Банкрутство фізичної особи-підприємця.

7. Юридична особа як суб'єкт цивільних правовідносин

Поняття юридичної особи приватного права та її ознаки. Класифікація юридичних осіб.

Створення юридичної особи. Установчі документи юридичних осіб. Державна реєстрація юридичних осіб.

Індивідуалізація юридичної особи. Місцезнаходження юридичної особи. Найменування юридичної особи. Комерційне (фірмове) найменування підприємницьких товариств. Використання юридичними особами торговельних марок та географічних зазначень товарів (продукції), послуг, робіт, які вони випускають, надають, виконують.

Цивільна правоздатність та цивільна дієздатність юридичних осіб.

Органи юридичної особи та їх види.

Організаційно-правові форми юридичних осіб. Товариства та установи. Підприємницькі товариства. Господарське товариство та його види. Повні та командитні товариства. Товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю. Акціонерні товариства. Створення господарських товариств однією особою. Виробничий кооператив. Непідприємницькі товариства та їх види. Правовий статус установ. Філії та представництва юридичної особи.

Припинення юридичних осіб. Припинення юридичної особи шляхом реорганізації (злиття, приєднання, поділ та перетворення). Припинення юридичної особи у формі ліквідації. Добровільний порядок ліквідації юридичної особи. Припинення юридичної особи у формі ліквідації через процедуру банкрутства. Виділ юридичної особи.

8. Держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади як учасники цивільних відносин

Правові форми участі держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах. Органи та представники, через яких діють у цивільних відносинах держава, Автономна Республіка Крим та територіальні громади. Відповідальність за зобов'язаннями держави, Автономної Республіки Крим та територіальних громад. Розмежування відповідальності за зобов'язаннями держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад та створених ними юридичних осіб.

9. Об'єкти цивільних прав

Поняття та види об'єктів цивільних прав. Матеріальні та нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав. Речі як об'єкти цивільних прав, та їх класифікація. Речі, що знаходяться у вільному обороті, обмежені в обороті та вилучені з обороту. Рухомі та нерухомі речі. Речі, визначені індивідуальними або родовими ознаками. Споживні та неспоживні речі. Подільні та неподільні речі. Складові частини речі та складна річ. Головна річ та її приналежність. Продукція, плоди та доходи. Майно. Підприємство (єдиний майновий комплекс). Гроші. Валютні цінності як об'єкти цивільних правовідносин. Цінні папери та їх ознаки. Групи та види цінних паперів. Пайові, боргові, товаророзпорядчі, похідні, іпотечні та приватизаційні цінні папери. Оборотоzdатність цінних паперів. Цінні папери на пред'явника, іменні та ордерні цінні папери. Порядок передачі прав за цінними паперами. Документарні та бездокументарні цінні папери.

Дії та послуги як об'єкти цивільних правовідносин.

Нематеріальні блага: результати інтелектуальної, творчої діяльності людини, інформація. Особисті немайнові блага фізичної особи.

10. Особисті немайнові права

Поняття, ознаки і класифікація особистих немайнових прав. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи. Особисті немайнові права юридичних осіб. Обмеження особистих немайнових прав. Здійснення та захист особистих немайнових прав.

11. Правочини

Поняття правочину та його ознаки. Види правочинів. Односторонні, двохсторонні та багатосторонні правочини. Оплатні та безоплатні правочини. Каузальні та абстрактні правочини. Умовні правочини та їх види. Фідуціарні правочини. Біржові правочини.

Умови дійсності правочинів. Законність змісту правочину. Здатність осіб до вчинення правочину. Відповідність волі та волевиявлення. Обов'язкова спрямованість правочину на реальне настання правових наслідків, що обумовлені ним. Форма вчинення правочину, її види. Захист прав та інтересів малолітніх, неповнолітніх чи непрацездатних дітей при вчиненні правочину їх батьками (усиновлювачами). Презумпція правомірності правочину.

Місце вчинення правочину. Тлумачення змісту правочину. Відмова від правочину.

Поняття та види недійсних правочинів. Нікчемні та оспорювані правочини. Правові наслідки недійсності правочину. Момент, з якого правочин вважається недійсним. Правові наслідки недійсності окремих частин правочину.

12. Представництво

Поняття та види представництва. Значення інституту представництва. Підстави виникнення представництва та його види. Представництво за законом. Представництво на підставі акту органу юридичної особи. Договірне представництво. Представництво за довіреністю. Комерційне представництво. Передоручення. Повноваження представника. Вчинення правочинів з перевищенням повноважень.

Поняття і види довіреності. Форма та строк довіреності. Довіреність юридичної особи. Припинення представництва за довіреністю. Скасування довіреності. Відмова представника від вчинення дій, які були визначені довіреністю.

III. ЗДІЙСНЕННЯ ТА ЗАХИСТ СУБ'ЄКТИВНИХ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

13. Здійснення суб'єктивних цивільних прав та виконання цивільних обов'язків. Захист цивільних прав та інтересів

Поняття здійснення цивільних прав та виконання цивільних обов'язків. Межі здійснення цивільних прав. Зловживання правом. Виконання цивільних обов'язків. Право на захист цивільних прав та інтересів. Захист цивільних прав та інтересів судом. Захист цивільних прав та інтересів Президентом України, органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування. Захист цивільних прав нотаріусом. Самозахист суб'єктивних цивільних прав та інтересів. Визнання незаконним правового акта органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування.

14. Цивільно-правова відповідальність

Поняття, ознаки та функції цивільно-правової відповідальності. Види та форми цивільно-правової відповідальності. Підстави та умови цивільно-правової відповідальності. Протиправність діяння. Шкода: майнова (збитки) та моральна (немайнова). Причинний зв'язок між протиправним діянням особи і шкодою. Вина. Цивільно-правова відповідальність незалежно від наявності вини. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.

15. Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність

Поняття строку та терміну. Визначення строку та терміну. Види цивільно-правових строків та термінів. Початок перебігу та закінчення строку. Порядок вчинення дій в останній день строку.

Поняття, значення і види дії позовної давності. Зміна тривалості позовної давності. Обчислення позовної давності. Початок перебігу, заупинення і переривання позовної давності. Перебіг позовної давності у разі залишення позову без розгляду. Застосування позовної давності до додаткових вимог. Наслідки спливу позовної давності. Поновлення позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

IV. ПРАВО ВЛАСНОСТІ ТА ІНШІ РЕЧОВІ ПРАВА

16. Загальна характеристика речового права та права власності

Загальна характеристика речового права. Види речових прав. Власність і право власності. Поняття права власності в об'єктивному і суб'єктивному розумінні. Суб'єкти права власності. Право власності Українського народу. Публічна і приватна власність. Поняття права приватної власності. Фізичні та юридичні особи як суб'єкти права приватної власності. Об'єкти права власності. Земля (земельна ділянка) як об'єкт права власності. Самочинне будівництво. Житло як об'єкт права власності. Зміст права власності. Правомочності власника. Обов'язки власника. Загальні засади здійснення права власності. Межі права власності та підстави його обмеження.

17. Набуття та припинення права власності

Поняття і види підстав набуття права власності: первісні та похідні, загальні та спеціальні. Набуття права власності: юридичною особою публічного права; добросовісним набувачем на майно, відчужене особою, яка не мала на це право; на новостворене майно; на перероблену річ; на безхазяйну річ; на рухому річ, від якої власник відмовився; на знахідку; на бездоглядну домашню тварину; на скарб; шляхом привласнення загальнодоступних дарів природи; за набувальною давністю; в результаті приватизації державного майна та майна, що є в комунальній власності. Момент набуття права власності. Момент набуття права власності за договором. Правовстановлюючі документи.

Підстави припинення права власності. Відчуження власником свого майна. Відмова власника від права власності. Припинення права власності особи на майно, яке за законом не може їй належати.

Припинення права власності внаслідок знищення майна. Примусове відчуження земельних ділянок приватної власності, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, з мотивів суспільної необхідності. Викуп пам'яток культурної спадщини. Реквізиція. Конфіскація. Інші підстави припинення права власності.

18. Право спільної власності

Поняття та види права спільної власності. Право спільної часткової власності. Порядок визначення часток у праві спільної часткової власності. Здійснення права спільної часткової власності. Тягар утримання майна, що є у спільній частковій власності, та визначення приналежності плодів, продукції і доходів від його використання. Право співвласника розпорядитися своєю часткою у праві спільної часткової власності. Переважне право купівлі частки у праві спільної часткової власності. Виділ частки із майна, що є у спільній частковій власності. Припинення права на частку у спільному майні за вимогою інших співвласників. Поділ майна, що є у спільній частковій власності.

Право спільної сумісної власності та його здійснення. Виділ частки із майна, що є у спільній сумісній власності. Поділ майна, що є у спільній сумісній власності.

19. Захист права власності

Загальні засади захисту права власності. Речово-правові способи захисту права власності. Витребування майна від особи, яка незаконно заволоділа ним (віндикаційний позов), та розрахунки при цьому. Особливості витребування майна від добросовісного набувача. Витребування грошей та цінних паперів. Захист права власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння (негаторний позов). Визнання права власності. Визнання незаконним правового акту, що порушує право власності. Особливості відшкодування шкоди, завданої власникові земельної ділянки, житлового будинку, інших будівель у зв'язку із зниженням їх цінності. Зобов'язально-правові способи захисту права власності.

20. Речові права на чуже майно

Загальна характеристика речових прав на чуже майно, їх види.

Право володіння чужим майном: суб'єкти, підстави виникнення та припинення. Обов'язок недобросовісного володільця щодо повернення майна особі, яка має на нього право власності чи інше право, або яка є добросовісним володільцем.

Право обмеженого користування чужим майном (сервітут). Суб'єкти, об'єкти, види та зміст сервітуту, порядок його встановлення та припинення.

Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Підстави виникнення та припинення. Строк договору про надання права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб. Права та обов'язки власника земельної ділянки, наданої у користування для сільськогосподарських потреб, та землекористувача. Право землекористувача на відчуження права користування земельною ділянкою.

Поняття та підстави виникнення права користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіції). Права та обов'язки власника земельної ділянки, наданої для забудови, та землекористувача. Підстави та правові наслідки припинення права користування земельною ділянкою для забудови.

V. СПАДКОВЕ ПРАВО

21. Загальні положення про спадкування

Поняття та види спадкування. Відкриття спадщини. Час і місце відкриття спадщини. Спадкоємці. Право на спадкування, усунення від права на спадкування. Склад спадщини. Права та обов'язки осіб, які не входять до складу спадщини. Особливості спадкування окремих об'єктів: прав на земельну ділянку, частки у праві спільної сумісної власності; права на одержання сум заробітної плати, пенсії, стипендії, аліментів, інших соціальних виплат, які належали спадкодавцеві; права на одержання страхових виплат (страхового відшкодування); права на вклад у банківських (фінансових) установах; права на відшкодування збитків, моральної шкоди та сплату неустойки. Спадкування обов'язку відшкодувати майнову шкоду (збитки) та моральну шкоду, яка була завдана спадкодавцем. Спадкування прав та обов'язків за договором оренди житла з викупом. Обов'язок спадкоємців відшкодувати витрати на утримання, догляд, лікування та поховання спадкодавця.

22. Спадкування за заповітом

Поняття заповіту та право на заповіт. Види заповіту: заповіт з умовою, заповіт подружжя, секретний заповіт. Форма заповіту. Права заповідача. Заповідальний відказ. Покладення. Встановлення сервітуту у заповіті. Право на обов'язкову частку у спадщині. Підпризначення спадкоємця. Скасування та зміна заповіту. Недійсність заповіту.

Спадкування частини спадщини, що не охоплена заповітом. Виконання заповіту.

23. Спадкування за законом

Поняття спадкування за законом і коло спадкоємців за законом. Черговість спадкування за законом. Зміна черговості одержання права на спадкування. Спадкування за правом представлення. Розмір частки у спадщині спадкоємців за законом.

24. Здійснення спадкових прав

Здійснення права на спадкування. Прийняття спадщини. Поняття і строки прийняття спадщини. Наслідки пропусчення строку для прийняття спадщини. Поділ спадщини між спадкоємцями. Спадкова трансмісія. Відмова від прийняття спадщини. Відповідальність спадкоємців за борги спадкодавця. Відшкодування витрат, які падають на спадкоємця. Охорона спадкового майна та управління ним. Оформлення права на спадщину.

Відумерлість спадщини.

25. Спадковий договір

Поняття, предмет та форма спадкового договору. Сторони в договорі, їх права і обов'язки. Забезпечення виконання та розірвання спадкового договору.

VI. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

26. Загальна характеристика права інтелектуальної власності

Поняття права інтелектуальної власності та його загальна характеристика. Суб'єкти та об'єкти права інтелектуальної власності. Підстави виникнення (набуття) права інтелектуальної власності. Особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності. Перехід майнових прав інтелектуальної власності до інших осіб. Строки чинності прав інтелектуальної власності. Способи захисту права інтелектуальної власності судом.

27. Авторське право і суміжні права

Поняття авторського права. Об'єкти та суб'єкти авторського права. Співавторство. Виникнення авторського права. Особисті немайнові та майнові права автора, строки їх чинності та наслідки припинення.

Поняття і види суміжних прав. Об'єкти та суб'єкти суміжних прав.

Порушення авторських і суміжних прав, порядок і способи їх захисту.

28. Патентне право

Поняття патентного права. Винахід, корисна модель, промисловий зразок як об'єкти патентного права. Суб'єкти патентного права. Патент та його види. Майнові права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель та промисловий зразок, строки їх чинності. Підстави та правові наслідки припинення чинності патенту та визнання його недійсним. Право попереднього користувача на винахід, корисну модель, промисловий зразок.

29. Інститут засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг

Право інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.

Поняття комерційного (фірмового) найменування.

Поняття торговельної марки. Суб'єкти права інтелектуальної власності на торговельну марку. Засвідчення набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку.

Право інтелектуальної власності на географічне зазначення та його зміст. Суб'єкти права інтелектуальної власності на географічне зазначення. Набуття та строк чинності права інтелектуальної власності на географічне зазначення.

30. Інші види прав інтелектуальної власності

Право інтелектуальної власності на наукове відкриття, на компонування інтегральної мікросхеми, на раціоналізаторську пропозицію, на сорт рослин, породу тварин, на комерційну таємницю.

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Теми 3-го семестру.

Поняття і джерела цивільного права. Суб'єкти та об'єкти цивільних правовідносин. Правочини. Представництво.

Питання для обговорення

1. Предмет, метод, функції і система цивільного права.
2. Фізична особа як суб'єкт цивільних правовідносин. Правоздатність і дієздатність фізичної особи.
3. Юридична особа як суб'єкт цивільних правовідносин. Поняття, ознаки, організаційно-правові форми і види юридичних осіб.
4. Поняття, ознаки і види об'єктів цивільних прав.
5. Поняття, ознаки і види правочинів. Умови дійсності правочинів. Недійсність правочинів.
6. Представництво: поняття, ознаки, види і підстави виникнення.
7. Засади і межі здійснення цивільних прав і виконання цивільних обов'язків.
8. Підстави, форми і способи захисту цивільних прав.

Завдання

1. Василевський, знаходячись у відрядженні у місті Кам'янець, вирішив зупинитися в місцевому готелі. Адміністратор готелю (далі – адміністратор) відмовив Василевському в заселенні через значну завантаженість готелю у зв'язку з проведенням щорічного фольклорного фестивалю в їх місті. До того ж він зауважив, що чинними Правилами проживання в готелі міста, які були затверджені головою обласної державної адміністрації, встановлена можливість пріоритетного заселення готелю окремими категоріями громадян. Зокрема, готелем укладений договір з місцевою адміністрацією про першочергове заселення осіб, які прибувають до міста за запрошенням адміністрації, до яких, як зазначив адміністратор, Василевський не відноситься.

Проте Василевський категорично не погодився з позицією адміністратора, вважаючи, що готель зобов'язаний заселити його при наявності вільних номерів. Оскільки іншого готелю у місті не було, Василевський звернувся до юрисконсульта за допомогою у захисті своїх

прав.

На яке питання розраховане це завдання? Визначте систему цивільного законодавства. Поясніть правила співвідношення законів та підзаконних нормативних актів. Надайте консультацію Василевському.

2. Банк АТ КБ «Приватбанк» (далі – Банк) звернувся до суду з позовною заявою до тринадцятирічного Кузнецова, в якій пояснював, що 24 листопада 2017 року між ним та Кузнецовим було укладено кредитний договір. Відповідно до умов даного договору, Банк надав Кузнецову кредит в розмірі 500,00 грн., у вигляді встановленого кредитного ліміту на картковий рахунок, яким Кузнецов скористався. Не виконавши взяті на себе зобов'язання перед Банком, Кузнецов порушив умови кредитного договору, внаслідок чого утворилася прострочена заборгованість.

На які питання розраховане дане завдання? Вирішіть справу.

Чи зміниться рішення, якщо Кузнецову на момент укладення кредитного договору було 14 років і він отримав згоду батьків на його укладення?

Чи зміниться рішення, якщо Кузнецову на момент укладення кредитного договору було 14 років і він уклав його без згоди батьків?

3. Дід двадцятип'ятирічного Павла потребував сторонньої допомоги, оскільки є інвалідом II групи з захворюванням опорно-рухового апарату. Крім того, останнім часом Павло почав помічати, що дідусь зловживає спиртними напоями разом із своїм другом, через що, пенсії не вистачає на придбання необхідних дідусю ліків та оплати житлово-комунальних послуг. Павло звернувся до адвоката з наступними питаннями: а) чи може його дід бути обмежений у цивільній дієздатності через захворювання опорно-рухового апарату або зловживання спиртними напоями; б) які підстави, порядок і правові наслідки обмеження цивільної дієздатності фізичної особи; в) хто може бути призначений піклувальником фізичної особи, цивільна дієздатність якої обмежена; г) з якого моменту фізична особа визнається обмеженою в дієздатності?

Надайте відповіді на запитання.

4. Для створення товариства з обмеженою відповідальністю (далі - ТОВ) його засновники розробили статут та звернулись до нотаріуса для його посвідчення. Нотаріус вимагав надання йому договору, який уклали засновники, та протокол загальних зборів, на яких було затверджено статут ТОВ. Нотаріус посвідчив підписи на засновницькому договорі та

протоколи та посвідчив статут ТОВ, після чого зареєстрував статут ТОВ в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань.

На які питання теми розраховане завдання? Що на ваш погляд було зроблено неправильно?

5. Золотарний звернувся з позовом до приватного акціонерного товариства «Прінт» (далі - ПрАТ «Прінт») про виплату йому дивідендів за 2015-2018 роки. ПрАТ «Прінт» просило суд відмовити в позові, мотивуючи це наступним. По-перше, в 2015 р. ПрАТ «Прінт» не отримало прибутку. По-друге, в 2016 р. загальні збори не приймали рішення про виплату дивідендів, оскільки це питання не було на порядку денному. По-третє, в 2017 р. загальні збори у відсутність кворуму не могли приймати рішень про виплату дивідендів. По-четверте, в 2018 р. рішення про виплату дивідендів загальними зборами приймалось, але Золотарний не звертався до ПрАТ «Прінт» за їх отриманням.

Золотарний наполягав на задоволенні свого позову, зазначаючи, зокрема, що в 2015 році Пушко, який мав 100 привілейованих акцій, дивіденди отримав, а він ні.

На які питання теми розраховане завдання? Проаналізуйте доводи ПрАТ «Прінт». Чи є підстави для задоволення позову Пушко?

6. Після смерті Кіреєва залишилося майно, що йому належало на праві приватної власності, до складу якого входили гараж у кооперативі «Віраж», золота каблучка (вартістю у десять мінімальних заробітних плат), мисливська рушниця, газовий пістолет, вексель на суму 100 тис. грн., ощадна книжка на на суму сто мінімальних заробітних плат.

На які питання теми розраховано це завдання? Які з цих об'єктів відносяться до обмежених у цивільному обороті? Визначте правовий режим вказаних об'єктів.

7. Арістов, який є власником дачного будинку у м. Чорноморську, 10 березня уклав з Івкіною договір оренди будинку строком на шість місяців. У договорі була встановлена щомісячна орендна плата у розмірі 200 грн за місяць. При цьому в день складання договору Івкіна сплатила Арістову аванс у розмірі 200 грн, а решту зобов'язалась сплатити після закінчення строку дії договору. Крім того, в договорі було обумовлено, що права й обов'язки сторін припиняються, якщо в період між 20 і 30 червня до Арістова в м. Чорноморськ приїде його син з родиною у відпустку.

Фактично Івкіна почала користуватися будинком 20 травня. Син Арістова з родиною приїхав до батька 2 липня. Івкіна, посилаючись на умови договору, відмовилась звільнити орендований будинок. Син Арістова пояснив батькові, що затримався з приїздом у зв'язку з отриманням від нього телеграми про тяжку хворобу брата, що мешкає у Москві.

Отримавши телеграму, син Арістова змушений був заїхати в Москву, але там дізнався, що брат вже тиждень знаходиться за кордоном у відрядженні. При цьому він з'ясував, що телеграму надіслав не батько Арістова, а Федірко на прохання Івкіної. У зв'язку з викладеним, Арістов звернувся до суду з позовом про звільнення Івкіною орендованого будинку та сплати нею орендної плати у повному обсязі. Івкіна пояснила, що вимог Арістова про звільнення будинку не визнає, оскільки умова, про яку йшлося в договорі, не настала. Крім того, вона вважає, що повинна сплачувати орендну плату лише з 20 травня, тобто з дня, коли вона фактично почала користуватися будинком.

На які питання теми розраховане завдання? Надайте правову характеристику правочину зі скасувальною обставиною.

8. Між Васильєвою, жінкою похилого віку, яка проживала сама, і Корольовою було укладено договір, за умовами якого Васильєва передала Корольовій (соціальному працівнику) свою квартиру в м. Рівне.

Однак через рік після укладення цього договору з-за кордону приїхав син Васильєвої, який повідомив, що збирається повернутися в Україну для постійного проживання. У зв'язку з цим він запропонував матері переформити на нього її квартиру. У відповідь на це Васильєва повідомила йому, що стосовно цієї квартири нею було укладено договір, за умовами якого Корольова надає їй періодичну допомогу у веденні хатніх справ, доглядає за нею, але після смерті право користування квартирою перейде Корольовій.

Оглянувши примірник цього договору, син Васильєвої з'ясував, що насправді нею було укладено договір дарування, за яким право власності уже перейшло до Корольової. У зв'язку з цим син переконав Васильєву подати позов до суду з вимогою про визнання договору недійсним.

В суді Корольова проти позову заперечувала і вказувала, що договір дарування відповідає волі Васильєвої, оскільки про це міститься відмітка в самому договорі. Крім цього, договір був укладений у присутності нотаріуса, яка детально роз'яснила Васильєвій її права за цим договором і прочитала його вголос. Корольова також пояснила, що не

збирається примушувати Васильєву виселитися з квартири і дозволить останній проживати в ній.

На які питання теми розраховане завдання? Як слід вирішити цю справу? Чи існують підстави для визнання цього договору недійсним?

9. Котлов видав довіреність своїй дружині на отримання грошового вкладу у філії Ощадбанку.

Після смерті Котлова його мати як спадкоємиця за законом першої черги подала позов до невістки про витребування в останньої одержаного нею грошового вкладу, оскільки він був внесений на ім'я Котлова ще до реєстрації шлюбу, а тому входить до складу спадщини. Суд задовольнив позов.

У апеляційній скарзі відповідачка, не погоджуючись із рішенням суду, вказала на те, що, оскільки її чоловік видав їй довіреність на отримання вкладу без будь-яких обмежень, вона набула право розпоряджатися грошима на свій розсуд і тому витратила їх на поховання чоловіка.

На яке питання спрямоване це завдання? Як співвідносяться такі поняття як “повноваження” і “представництво”?

10. Негретов позичив у Іванчука грошові кошти у розмірі 50 тис. грн. і зобов'язався їх повернути протягом одного місяця, про що було вказано в договорі позики, укладеному у письмовій формі (договір нотаріально не посвідчувався). У вказаний в договорі строк Негретов грошові кошти не повернув. Через два роки Іванчук звернувся до нотаріуса із заявою про вчинення виконавчого напису на договорі. Нотаріус відмовив у вчиненні виконавчого напису з посиланням на те, що Іванчук не надав доказів того, що Негретов дійсно не повернув йому позичені кошти у строк, вказаний в договорі.

На яке питання теми розраховане це завдання? Дайте юридичну оцінку діям нотаріуса. Які умови і порядок вчинення виконавчих написів нотаріусами України? Якщо нотаріус вчиняє виконавчий напис з порушенням законодавчих вимог, який спосіб захисту може бути застосований боржником?

Список літератури

1. Конституція України: Закон України № 254к/96-ВР від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996. – 1996. - № 30, стаття 141.

2. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 // Офіц. Веб-сайт Верхов. Ради. України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України № 2275-VIII від 6 лютого 2018 // Офіц. Веб-сайт Верхов. Ради. України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>

4. Про акціонерні товариства: Закон України № 514-VI від 17.09.2008 // Офіц. Веб-сайт Верхов. Ради. України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#top>

5. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України № 3480-IV від 23 лютого 2006 року // Офіц. Веб-сайт Верхов. Ради. України. Законодавство України. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text

6. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : затв. наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5 // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

7. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів: Наказ МВС України від 21.08.1998 р. № 622 // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>.

8. Про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії: постанова КМУ від 07.09.1993 р. № 706 // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/706-93-п>.

9. Про судову практику у справах про спадкування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 р. // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08>.

10. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянки Галкіної Зінаїди Григорівни щодо офіційного тлумачення положення частини четвертої статті 3 Закону України «Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва» (справа про

заборону розірвання договорів інвестування житлового будівництва) від 13 березня 2012 року, № 5-рп/2012 // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-12>.

11. Довгерт А. С. Джерела цивільного права України: види та співвідношення. *Приватне право і підприємництво*. 2015. Вип. 14. С. 12-17.

12. Майданик Р. А. Вчення про джерела цивільного права України. *Право України*. 2017. № 6. С. 53-63.

13. Мозолин В. П. Современная доктрина и гражданское законодательство. М., 2008. 230 с.

14. Кравцов С., Сокол А. Обмеження у дієздатності, визнання особи недієздатною та поновлення у дієздатності: цивільно-процесуальний аспект. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 5. С. 47-51: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/5/10.pdf>.

15. Стефанчук М. Поняття й ознаки правоздатності в сучасній цивільно-правовій доктрині. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 2/1. С. 125-129: http://vjhr.sk/archive/2016_2_1/20.pdf.

16. Бровченко Т. О. Установчі документи юридичних осіб за законодавством України Харків: Право, 2016. 216 с.

17. Очерки права компаний : Сборник статей. Харьков : ЧП «ЭКУС», Сообщество «Цивилистическая платформа». 2019. 408 с.

18. Карнаух Б. Иноземна валюта в позиковому зобов'язанні. *Проблеми законності* : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019 = Problems of legality = Проблемы законности. Вип. 144. С. 18– 32.

19. Харьковская цивилистическая школа : Объекты гражданских прав : монография / под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харьков : Право, 2015. 720 с.

20. Крат В. І. Форма правочину. *Нотаріат для вас*. 2011. № 5 (139). С. 21 – 29.

21. Крат В. І. Окремі види недійсних правочинів з дефектами волі. *Нотаріат для вас*. 2010. № 11 (133). С. 29 – 38.

22. Кузнецова Н. С. Недействительность сделок (к вопросу об антисоциальных сделках и последствиях их совершения). *Ежегодник украинского права*. Харьков, 2012. № 4. С. 293-306.

23. Романюк Я. «Недійсність» та «нікчемність» правочину. *Вісник Львівського університету*. 2010. Вип. 50. С. 196-201.

24. Спасибо-Фатєєва, І. В. Спiрнi питання недiйсностi правочинiв та її наслiдкiв. *Вiсник Академiї правових наук України*. 2007. № 3 (50). С. 95–106.

25. Кметик Х. В. Сутнiсть та особливостi договiрного представництва. *Форум права*. 2017. № 5. С. 175–180. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2017_5_27

26. Спасибо-Фатєєва І. В. Цивiльно-правовi наслiдки дiй представника з перевищенням наданих йому повноважень. *Бюлетень Мiнiстерства юстицiї України*. 2010. № 8. С. 120-131.

27. Цивiльний кодекс України : Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендацiї з використанням позицiй вищих судових iнстанцiй, Мiнiстерства юстицiї, науковцiв, фахiвцiв) / За заг. ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Х. : Страйд, 2010. Том 4 : Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки. 768 с.

28. Цюра В. В. Закон як пiдстава виникнення вiдносин представництва. *Бюлетень Мiнiстерства юстицiї України*. 2017. № 8. С. 40-46.

29. Кот О. О. Здiйснення та захист суб'єктивних цивiльних прав : проблеми теорiї та судової практики : монографiя. Київ : Алерта, 2017. 494 с.

30. Майданик Р. А. Квалiфiкацiя способов захити гражданских прав и интересов судом: теория и практика. *Альманах цивилистики*: сб. ст.; вып. 4 / под ред. Р. А. Майданика. Київ: Алерта; ЦУЛ, 2011. С. 107–147.

31.

Теми 4-го семестру.

Здiйснення i захист цивiльних прав. Цивiльно-правова вiдповiдальностi. Строки, термiни позовна давнiсть. Речове право i право власностi. Спадкове право. Право iнтелектуальної власностi.

Питання для обговорення

1. Поняття, ознаки, умови i види цивiльно-правової вiдповiдальностi.
2. Поняття i види строкiв i термiнiв. Позовна давнiсть.
3. Поняття речового права. Поняття, ознаки, типи i форми права власностi. Суб'єкти, об'єкти i змiст права власностi.
4. Пiдстави i способи набуття i припинення права власностi. Момент набуття права власностi.
5. Поняття, ознаки i види спiльної власностi.
6. Поняття i види способiв захити права власностi

7. Поняття і види спадкування і спадщини. Поняття спадкоємців.

8. Здійснення спадкових прав. Оформлення спадщини.

9. Поняття і ознаки права інтелектуальної власності. Суб'єкти, об'єкти і зміст права інтелектуальної власності.

10. Авторське право і суміжні права. Патентне право. Інститут засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.

Завдання

1. На кінцевій (вона ж і початкова) зупинці у маршрутне таксі увійшов Мосін. Побачивши, що пасажир поспішає, водій повідомив, що маршрутка відправляється через 30 хвилин та вийшов на вулицю, залишивши ключі в замку запалювання.

Скориставшись тим, що маршрутне таксі залишилося без нагляду, Мосін сів за кермо, рушив з місця та скоїв наїзд на автомобіль Гарківця, що стояв на узбіччі.

Гарківець звернувся до суду з вимогою до водія (Кравченко), власника маршрутного таксі (фізична особа – підприємець Мережка) та Мосіна про солідарне відшкодування ними збитків у розмірі 30 тис. грн. та моральної шкоди у розмірі 50 тис. грн.

Заперечуючи проти позову Кравченко зазначив, що у нього стався серцевий напад і він вийшов з маршрутного таксі до аптеки за нітрогліцерином.

На думку Мережка відповідно до ст. 1187 ЦК України завдану Гарківцю шкоду має відшкодувати Кравченко та Мосін.

На які питання теми розраховане це завдання? Хто несе відповідальність за шкоду, завдану Гарківцю? Чи підлягають задоволенню вимоги Гарківця? Вирішить справу.

2. Сашко (16 років) і Сергій (13) років, що гралися на подвір'ї багатоквартирного будинку, вирішили розпалити вогонь. Через їх недбалість сталася пожежа, внаслідок чого було значно пошкоджено автомобіль, що належав Лазареву.

Лазарев звернувся до суду з позовом до батьків Сашка і батьків Сергія про відшкодування заподіяної йому шкоди (50 000 грн.).

Батьки кожного з хлопців заперечували свою вину, оскільки під час події вони перебували за містом, а наглянути за Сашком та Сергієм попросили сусіда.

Місцевий суд задовільнив вимоги позивача, стягнувши з батьків Сашка та Сергія на користь позивача зазначену суму солідарно.

На які питання теми розраховане це завдання? Які існують види цивільно-правової відповідальності при множинності осіб? Чи правильне рішення ухвалив суд?

3. 30 січня 2020 року студентка третього курсу Аліна, успішно склавши сесію в університеті, вирішила зробити собі подарунок і придбала в дорогому бутику джинси відомого італійського бренду за 8 тис. грн. Однак, на наступний день, вона наміряла свою покупку і збагнула, що джинси їй не личать, за кольором не пасують до жодної пари її взуття, та й узагалі їй подумалося, що минулого дня вона вчинила імпульсивну покупку. Однак був уже пізній вечір і було вже пізно йти в магазин в інший кінець міста. На ранок наступного дня Аліна почувалася зле. 5 лютого з'ясувалося, що в неї запалення легенів і її госпіталізували. Після того, як Аліну виписали з лікарні – 13 лютого – вона згадала про невдатні джинси і пішла до магазину їх повернути. Однак продавчиня відмовила їй, пояснивши, що чотирнадцятиденний строк для повернення речі уже пройшов.

На які питання теми розраховане завдання? Поясніть правила обчислення строків і дайте відповідь, чи може Аліна повернути куплений товар. Чи змінилася б відповідь, якби Аліна прийшла до магазину 15 лютого?

4. У січні 2016 року Стрілецький відбув до тривалого відрядження в м. Ганновер (Німеччина). У лютому того ж року в його квартирі сталася крадіжка. Серед викрадених зловмисниками речей була цінна картина Анатолія Криволапа «Кінь. Ніч» вартістю понад 100 тис. доларів. Про крадіжку Стрілецький дізнався тільки по поверненню в Україну – у червні 2016. Ані злочинців, ані викрадених речей знайдено так і не було, аж доки у квітні 2019 року Стрілецький не побачив свою картину в одній із художніх галерей Києва. 1 травня 2013 року Стрілецький пред'явив позов до суду, у якому просив про витребування картини. Галерея заперечувала проти позову, посиляючись на сплив позовної давності.

На які питання теми розраховане завдання? Оцініть аргумент Галереї щодо спливу позовної давності. Вирішіть спір. Обговоріть зв'язок позовної давності із кримінальним провадженням у випадку пред'явлення позову до особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

5. Прудкін та Бурко домовилися укласти договір купівлі-продажу двоповерхового будинку, що належав Бурко на праві приватної власності за 200 тисяч гривень. 5 липня 2020 р. Прудкін та Бурко уклали договір

купівлі-продажу будинку у нотаріальній конторі, де Прудкін передав Бурко 100 тис. грн., а решту, за застереженням, зафіксованим у нотаріально посвідченому договорі, Прудкін обіцяв передати 10 липня 2020 р., у день переїзду в будинок для проживання.

8 липня у місці розташування будинку стався вибух газу у газомережі, як наслідок, будинок повністю згорів. Наступного дня Прудкін звернувся до Бурко з вимогою про витребування 100 тис. грн. В свою чергу Бурко заявив зустрічну вимогу до Прудкіна, вважаючи, що власником будинку став останній.

На які питання теми розраховане завдання? Що слід розуміти під передачею набувачеві? На кого покладається ризик випадкової загибелі та пошкодження речі?

6. Цвіркун через пожежу втратив свій будинок. Не маючи даху над головою, він вирішив оселитися в пустому будинку, що належав його сусідці, яка вже тривалий час перебувала в лікарні. Згодом сусідка померла, не залишивши спадкоємців. Цвіркун не приховувався від селян, відкрито володів будинком, робив поточний ремонт, витрачав кошти на опалення та освітлення будинку. Через дванадцять років через необхідність узгодження проекту перебудови будинку, Цвіркун вирішив оформити своє право власності та звернувся до суду з вимогою визнати його власником будинку за набувальною давністю.

На які питання теми розраховане завдання? Яким має бути рішення суду? Які умови та порядок виникнення права власності за набувальною давністю?

7. Пивоваріву на праві власності належав мікроавтобус. У березні 2020 року в Харківській області був оголошений режим надзвичайної ситуації через епідемію коронавірусу. Співробітники Національної поліції вилучили в нього мікроавтобус для перевезення хворих. Влітку цього ж року йому була перерахована вартість мікроавтобуса на його рахунок у банку. У вересні Пивоварів переконався на власні очі, що його мікроавтобус використовувався районною держадміністрацією, і звернувся до неї з вимогою про його повернення. Держадміністрація відмовила йому в цьому, пояснивши, що мікроавтобус було реквізовано, і Пивоварів тепер не є його власником. Тоді останній звернувся до суду з позовом про повернення йому мікроавтобуса, а також відшкодування збитків із урахуванням раніше перерахованої на його рахунок суми як відшкодування. На думку Пивоваріва, мікроавтобус є його власністю, оскільки ніяких встановлених для реквізиції дій райдержадміністрація не провадила.

На які питання теми розраховане завдання? Яке рішення суду варто очікувати? Чи зміниться рішення, якщо на момент вилучення мікроавтобусу був введений режим надзвичайного стану?

8. Після розлучення подружжя Сидорових уклали договір про розподіл майна, набутого під час шлюбу. Зокрема, за договором, право власності на квартиру у центрі міста Харкова вартістю у 1 млн. грн. було визнано за кожним з подружжя в рівних частках. Через п'ять років після укладення договору Сидорова, якій терміново були потрібні гроші, запропонувала своєму колишньому чоловіку продати квартиру, адже розпорядження спільним майном здійснюється за згодою всіх співвласників. Сидоров відмовився, але висловив бажання придбати у колишньої дружини її частку у праві власності на квартиру за 250 тис. грн. Сидорова заперечувала, посилаючись на те, що фактично половина квартири коштує 500 тис. грн. Проте, колишній чоловік заявив, що більше ніж запропонував він їй ніхто не заплатить. Сидорова звернулася до юриста за консультацією з приводу захисту своїх прав та інтересів.

На які питання теми розраховане завдання? Визначте порядок здійснення спільної часткової власності. Визначте підстави припинення права спільної сумісної та спільної часткової власності. Яку консультацію має надати юрист у ситуації, що склалася?

9. У Мазоленко було викрадене зимове пальто з рідкісного хутра, яке вона купила за кордоном. Через деякий час Мазоленко побачила своє пальто на сусідці Білик і подала позов про його витребування.

Білик проти позову заперечувала: по-перше, вона купила пальто у комісійній крамниці і є добросовісним та відплатним набувачем; по-друге, після купівлі пальто вона звернулася до ательє «Зима», де його перешили за її розміром та змінили фасон рукава.

На які питання теми розраховане завдання? Які умови пред'явлення віндикаційного позову? Як слід вирішити цю справу?

10. Токарев і Бутенко були співвласниками будинку. Бутенко, який проживав на другому поверсі, збудував веранду, після чого Токарев звернувся з позовом до суду про її знесення. У позовній заяві він зазначив, що веранда перекриває природне освітлення його кімнати і змушує постійно користуватись електроосвітленням.

На які питання теми розраховане завдання? Як слід вирішити цю справу? Як має бути вирішений спір щодо збудованої веранди в тому випадку, коли Бутенку на праві власності належить квартира на другому поверсі, а Токарев є власником квартири, що розташована на першому

поверсі? Чи були у Токарева підстави звернутися до суду з вимогою про заборону будівництва веранди до того, як Бутенко це зробив? Яке рішення повинен винести суд стосовно веранди, якщо Бутенко є власником всього будинку, а Токарев проживав на першому поверсі на підставі договору найму житла?

11. Під час морського круїзу на власній яхті подружжя Огневих, яке мешкало в м. Києві, попало в шторм. Чоловіка врятувати не вдалося, а дружину рятувальники витягнули з води, але через три доби вона померла у лікарні. Згідно з нотаріальним описом їх майна спадщина складалася з: яхти, автомобіля, який подружжя придбало за кілька місяців до загибелі і зареєструвало на ім'я чоловіка (чоловік заповів його дружині); квартири у м. Києві та будинку у Конча-Заспі, а також речей домашньої обстановки та вжитку. Батьки подружжя, донька чоловіка та племінник дружини (інвалід дитинства), який знаходився на її утриманні, звернулися до нотаріуса з проханням пояснити: на яке майно у спадщині вони мають право як спадкоємці?

На які питання теми розраховане завдання? Визначте коло спадкоємців у випадку, якщо дружина померла би пізніше чоловіка на три години тієї ж доби?

12. Орленко, 1939 р. н., звернувся до нотаріуса з проханням скласти і посвідчити заповіт, у якому міститься розпорядження про усунення від спадкування його доньки Оришко. Нотаріус порекомендував йому навести причини такого розпорядження спадкодавця.

На які питання теми розраховане завдання? Підготуйте висновок з цього питання, оцініть рекомендацію нотаріуса.

13. Дорошенко звернулася з позовом до районного суду з вимогами про захист порушених авторських прав на твір, стягнення компенсації за їх порушення в розмірі 20 тис. грн., відшкодування моральної шкоди у розмірі 10 тис. грн., а також просила суд заборонити відповідачеві використовувати спірний твір. У позовній заяві позивачка зазначила, що відповідачем – АТ «Бізнес-Банк» було порушено її авторські права на фотографію, де зображена її малолітня дочка. Цей фотознімок вона зробила сама і після внесення деяких коректувань розмістила на своїй сторінці в Instagram. Пізніше вона дізналася, що вказане фото було використане відповідачем без її згоди при виготовленні ним власної рекламної продукції, яка розповсюджувалась шляхом розміщення рекламних плакатів в вагонах метрополітену та в

оголошеннях друкованих засобів масової інформації.

Представник відповідача, не погодившись з позовом, зазначив, що спірна фотографія зроблена не професійним фотографом, а є домашнім фото, а тому не охороняється авторським правом як твір. Крім того, розмістивши фотографію в соціальній мережі, позивачка таким чином надала загальний вільний доступ до неї будь-якому бажаючому. Все це, на думку відповідача, свідчить про те, що позивачка не має виключних авторських прав на використання спірної фотографії, а тому її позовні вимоги не можуть бути задоволені.

На які питання теми розраховане завдання? Оцініть доводи сторін. Чи охороняється спірне фото авторським правом? В чому полягає значення знаку «копірайт»? Який зміст майнового права інтелектуальної власності на твір? Чи мало місце порушення авторських прав Дорошенко?

14. Винахідник звернувся до патентного повіреного з проханням дати відповіді на такі питання: чим відрізняються між собою винахід, корисна модель та промисловий зразок; які критерії патентоздатності зазначених об'єктів; чим визначається обсяг правової охорони на винахід, корисну модель та промисловий зразок; які охоронні документи видаються на зазначені об'єкти і який строк їх дії?

На яке питання розраховане це завдання? Яку консультацію повинен дати патентний повірений?

Список нормативно-правових актів та літератури

1. Конституція України: Закон України № 254к/96-ВР від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996. – 1996. - № 30, стаття 141.

2. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 // Офіц. Веб-сайт Верхов. Ради. України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-ХІІ у ред. Закону України від 01.12.2005 р. № 3161-IV // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство_України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>.

4. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV. Зі змін. в ред. від 04.06.2017 р. // Офіц. Веб-сайт Верхов. Ради. України. Законодавство України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1952-15/page>.

5. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 р. (у ред. Закону України від 11.07.2001 р.) // Офіц. Веб-сайт Верхов. Ради. України. Законодавство України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/про_авторське_право_і_суміжні_права.

6. Про охорону прав на винаходи та корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-III в ред. Закону України від 05.12.2012 р. // Офіц. Веб-сайт Верхов. Ради. України. Законодавство України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>.

7. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України № 3688-XII від 15.12.93р // Офіц. Веб-сайт Верхов. Ради. України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text>

8. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : затв. наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5 // Офіц. веб-сайт Верхов. Ради України. Законодавство України. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

9. Баранова Л. Н. Возмещение имущественного вреда : [разд. 2, гл. 3, § 4]. *Харьковская цивилистическая школа: защита субъективных гражданских прав и интересов* : монографія. Харків : Право, 2014. С. 253–265.

10. Бурлака І. В. Зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої без вини : монографія. Харків : Право, 2016. 200 с.

11. Карнаух Б. П. Вина як умова цивільно-правової відповідальності : монографія. Харків : Право, 2014. 224 с.

12. Спасибо-Фатеева И. В. Возмещение морального вреда : [разд. 2, гл. 3, § 5]. *Харьковская цивилистическая школа: защита субъективных гражданских прав и интересов* : монографія. Харків : Право, 2014. С. 265–282.

13. Спасибо-Фатеева И. В. Контуры гражданско-правовой ответственности: обзорный критический анализ. *Гражданское законодательство. Статьи. Комментарии. Практика* / под ред. А. Г. Диденко. Алматы : Раритет, 2017. Вып. 50. С. 301–320.

14. Спасибо-Фатеева И.В. Про майнову відповідальність юридичних осіб за зобов'язаннями держави . *Право України*. 2019. № 1. С. 204-216.

15. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т. 1 : Загальні положення. Особи / за ред. І. В. Спасибо-Фатеевої. – Харків : ЕКУС, 2020. 928 с. (Серія «Коментарі та аналітика»).

16. Карнаух Б. П. Позовна давність у практиці Європейського суду з прав людини. *Проблеми законності* : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Нац.

юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2016. Вип. 134. С. 24-36.

17. Крат В. І. Застосування позовної давності до вимог про визнання недійсними рішень загальних зборів: аналіз судової практики. *Теорія і практика правознавства* : електрон. наук. фах. вид. Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого . 2016. № 2 (10). - С. 1-7.

18. Крат В. І. Застосування позовної давності у сфері недійсності правочинів: аналіз судової практики. *Проблеми законності* : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2016. Вип. 134. С. 15-23.

19. Позовна давність : коментар судової практики / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : Цивілістична платформа, 2017. 148 с.

20. Здійснення та судовий захист суб'єктивних житлових прав : моногр. / за заг. ред. В. В. Луця; Науково-дослід. ін-т приват. права і підприємництва АПрН України. К.-Тернопіль : Підруч. і посіб., 2009. 496 с.

21. Цивільний кодекс України : наук.-практ. комент. (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців) : у 12 т. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : Страйд, 2011. Т. 5 : Право власності та інші речові права. 454 с.

22. Захист права власності. Правові позиції Верховного Суду : коментарі науковців / за заг. редакцією І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2020. 496 с. (Серія: «Проблеми судової практики»)

23. Речове право : підручник / Р. А. Майданик. К.: Алерта, 2019. 1102с.

24. Яворська О. С. Правове регулювання відносин власності за цивільним законодавством України : навч. посіб. К. : Атіка, 2008. 256 с.

25. Бондарева М. В. Спадщина як юридична категорія: поняття, склад, ознаки (ч. 1). *Часопис Київського університету права*. 2016. № 2. С. 158-163.

26. Печений О. П. До питання про особливості спадкових правовідносин. *Проблеми законності* : зб. наук. пр. – Харків, 2015. Вип. 129. С. 99-103.

27. Харьковская цивилистическая школа: грани наследственного права : монография / под ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харьков, 2016. 608 с.

28. Атаманова Ю. Є. Складний результат інтелектуальної діяльності та особливості прав на нього. *Право України*. 2011. № 3. С. 127- 138.

29. Еннан Р. Загальні засади регулювання інтелектуальної власності. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2015. №6 . С. 10

– 23.

30. Право інтелектуальної власності України / за ред. В. І. Борисової. Харків : Право, 2008. С. 7-26.

31. Харьковская цивилистическая школа: осуществление и защита права интеллектуальной собственности : монография / под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харьков : Право, 2018. 696 с .

32. Капіца Ю. М. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу: формування, інститути, напрями розвитку. European Union Intellectual Property Law: Formations, Institutes, Directions of Development : монографія. Київ : Академперіодика, 2017. 663 с.

33. Майданик Л. Р. Колективне управління майновими авторськими та суміжними правами за цивільним законодавством України : монографія. Київ : Алєрта, 2013. 248 с.

34. Право інтелектуальної власності України : конспект лекцій / Авт. : В. М. Крижна, Н. Є. Яркіна.; За ред.. В. І. Борисової. Х. : Нац. юрид. акад.. України, 2008. 112 с.

35. Цивільний кодекс України : науково-практичний коментар. Том 6 : Право інтелектуальної власності / За ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої, Х. : ФО-П Лисяк Л. С., 2011. 592 с.

36. Андрощук Г. А. Патентное право: правовая охрана изобретений : учеб. пособие. 2-е изд., перераб. и доп. Киев : МАУП, 2001. 232 с.

1. СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ

Акт цивільного законодавства – нормативно-правовий акт, який встановлює норми, що регулюють цивільні відносини.

Акти цивільного стану – дії та події, що нерозривно пов'язані з фізичною особою і започатковують, змінюють, доповнюють або припиняють її можливість бути суб'єктом цивільних прав та обов'язків.

Джерела цивільного права - форми, в яких знаходять вираження норми цивільного права.

Довіреність – письмовий документ, що видається однією особою іншій особі для представництва перед третіми особами.

Емфітевзис – право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб.

Заповіт – особисте розпорядження фізичної особи на випадок своєї смерті.

Звичай – правило поведінки, яке не встановлено актами цивільного законодавства, але є усталеним у певній сфері цивільних відносин.

Міжнародний договір – договір, укладений в письмовій формі з іноземною державою або іншим суб'єктом міжнародного права, який регулюється міжнародним правом, незалежно від того, міститься договір в одному чи декількох пов'язаних між собою документах, і незалежно від його конкретного найменування (договір, угода, конвенція, пакт, протокол тощо).

Місце проживання фізичної особи – житло, в якому вона проживає постійно або тимчасово.

Місцезнаходження юридичної особи – фактичне місце ведення діяльності чи розташування офісу, з якого проводиться щоденне керування діяльністю юридичної особи (переважно знаходиться керівництво) та здійснення управління і обліку.

Непідприємницьке товариство – товариство, яке не має на меті одержання прибутку для його наступного розподілу між учасниками.

Нікчемний правочин – правочин, недійсність якого встановлена законом.

Об'єкти цивільних прав – матеріальні та нематеріальні блага, стосовно яких між суб'єктами виникають відносини, що складають предмет цивільно-правового регулювання.

Особисте немайнове право – міра можливої поведінки управомоченої особи щодо невіддільних від її особистості абсолютних благ немайнового характеру, які позбавлені економічного змісту і надають людині можливість за своїм розсудом, без втручання інших осіб,

визначити свою поведінку в сфері особистого життя.

Оспорюваний правочин – правочин, недійсність якого прямо не встановлена законом, але який може бути визнаний недійсним судом у разі, коли одна із сторін або інша заінтересована особа заперечують його дійсність на підставах, встановлених законом.

Підприємницьке товариство – товариство, яке здійснює підприємницьку діяльність з метою одержання прибутку та наступного його розподілу між учасниками.

Підприємство – єдиний майновий комплекс, що використовується для здійснення підприємницької діяльності.

Позовна давність – строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу.

Право власності – право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб.

Право інтелектуальної власності – право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на іншій об'єкт прав інтелектуальної власності, визначений Цивільним кодексом України та іншим законом.

Правочин – дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

Предмет цивільного права – особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленню, майновій самостійності їх учасників.

Представництво – правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє.

Приватне право (в об'єктивному розумінні) – сукупність правових норм, що за допомогою диспозитивного методу забезпечують і регулюють захист відносин, заснованих на юридичній рівності, вільному волевиявленні і майновій незалежності їх учасників.

Речове право (в об'єктивному розумінні) – сукупність правових норм, що регулюють відносини між управомоченою особою та всіма іншими суб'єктами з приводу речей, та закріплюють можливість цієї особи безпосередньо впливати на річ з усуненням всіх інших осіб.

Речове право на чуже майно – визначена договором з власником або законом міра можливої поведінки управомоченої особи по здійсненню обмежених за обсягом (порівняно з правом власності) правомочностей речового характеру (володіння, користування і розпорядження) стосовно речей, які їй не належать.

Річ – предмет матеріального світу, щодо якого можуть виникати цивільні права та обов'язки.

Самозахист – застосування особою засобів протидії, які не заборонені законом та не суперечать моральним засадам суспільства.

Сервігут – право користування чужим майном.

Спадкове право (в об'єктивному розумінні) – сукупність цивільно-правових норм, які регулюють відносини, що виникають внаслідок переходу майна, а також майнових прав та обов'язків померлого до інших осіб.

Спадковий договір – договір, за яким одна сторона (набувач) зобов'язується виконувати розпорядження другої сторони (відчужувача) і в разі його смерті набуває право власності на майно відчужувача.

Спадкування – перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців).

Спадщина – сукупність прав та обов'язків, що належали спадкодавцю на момент відкриття спадщини, які не припиняються його смертю і переходять до спадкоємців в порядку правонаступництва.

Спільна сумісна власність – власність двох або більше осіб без визначення часток кожного з них у праві власності.

Спільна часткова власність – власність двох чи більше осіб із визначенням часток кожного з них в праві власності.

Строк – певний період у часі, зі впливом якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення.

Суб'єктивне цивільне право – міра дозволеної поведінки, що належить учаснику цивільних правовідносин.

Суб'єктивний цивільний обов'язок – міра належної поведінки зобов'язаного учасника цивільного правовідношення, яка може полягати в необхідності здійснення дій активного або пасивного характеру.

Суперфіцій – право користування чужою земельною ділянкою для забудови.

Термін – певний момент у часі, з настанням якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення.

Товариство – організація, створена шляхом об'єднання осіб (учасників), які мають право участі у цьому товаристві.

Установа - організація, створена однією або кількома особами (засновниками), які не беруть участі в управлінні нею, шляхом об'єднання (виділення) їхнього майна для досягнення мети, визначеної засновниками, за рахунок цього майна.

Фізична особа – людина як учасник цивільних відносин.

Функції цивільного права – зумовлені предметом і забезпечувані законодавством цілі правової галузі, певні напрями цивільно-правового впливу на особисті немайнові та майнові відносини.

Цивільна дієздатність – здатність особи своїми діями набувати

для себе цивільних прав і самостійно їх здійснювати, а також здатність своїми діями створювати для себе обов'язки, самостійно їх виконувати та нести відповідальність у разі їх невиконання.

Цивільна правоздатність – здатність мати цивільні права та обов'язки.

Цивільне право як приватне право (в об'єктивному розумінні) – сукупність правових норм, які регулюють шляхом диспозитивного методу особисті немайнові та майнові відносини, засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників.

Цивільне правопорушення – протиправна дія чи бездіяльність особи, що порушує норми актів цивільного законодавства або умови договору, і з якою договір або закон пов'язують виникнення цивільно-правової відповідальності.

Цивільні правовідносини – особисті немайнові та майнові відносини, врегульовані нормами цивільного права, що виникають між автономними і рівноправними суб'єктами, які наділені суб'єктивними цивільними правами та суб'єктивними цивільними обов'язками.

Цивільно-правова відповідальність – застосування до правопорушника у випадку здійснення ним протиправних дій або бездіяльності передбачених договором чи законом заходів державного примусу у вигляді додаткових цивільно-правового обов'язків майнового характеру (санкцій).

Цивільно-правове відношення – особисте немайнове або майнове відношення, врегульоване нормами цивільного права, що виникає між автономними і рівноправними суб'єктами, які наділені суб'єктивними цивільними правами та суб'єктивними цивільними обов'язками.

Цивільно-правовий договір – домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків.

Цінний папір – документ встановленої форми з відповідними реквізитами, що посвідчує грошове або інше майнове право та визначає взаємовідносини між особою, яка його розмістила (видала), і власником та передбачає виконання зобов'язань згідно з умовами його розміщення, а також можливість передачі прав, що впливають з цього документа, іншим особам.

Юридична особа – організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку.

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Опис навчальної дисципліни «Цивільне право України» (частина 1)

Курс	Рівень освіти, галузь знань, спеціальність	Дидактична структура навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів ЕКТС: 6,5</p> <p>Кількість модулів: 4</p> <p>Загальна кількість годин: 195</p> <p>Аудиторних – 24</p> <p>Самостійна робота – 161</p>	<p>Рівень освіти – перший(бакалаврський)</p> <p>Галузь знань – 08 «Право»</p> <p>Спеціальність – 081 «Право»</p>	<p>Обов'язкова:</p> <p>Модуль 1 Лекції: 4 Практичні заняття: 2 Самостійна робота: 39</p> <p>Модуль 2 Лекції: 4 Практичні заняття: 4 Самостійна робота: 39</p> <p>Модуль 3 Лекції: 4 Практичні заняття: 2 Самостійна робота: 45</p> <p>Модуль 4 Лекції: 4 Практичні заняття: 2 Самостійна робота: 48</p> <p>Види контролю: поточний контроль; семестровий залік; підсумковий контроль знань – іспит.</p>

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ І УМІНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінювання рівня знань студентів заочної форми навчання з навчальної дисципліни «Цивільне право України» (частина 2) здійснюється на основі результатів:

- захисту курсового проекту (КП) і
- підсумкового контролю знань (ПКЗ).

Оцінювання здійснюється за **100-бальною** шкалою.

Оцінювання підсумкових курсових проектів

Успішність виконання підсумкових курсових проектів оцінюється за шкалою **від 0 до 100 балів за навчальний рік.**

Оцінка за шкалою ECTS	ВИЗНАЧЕННЯ	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ ім. Ярослава Мудрого
A	ВІДМІННО – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80-89
C	ДОБРЕ – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75-79
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70-74
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії		60-69

FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2	35-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО– необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		1-34

ПРОГРАМНІ ЗАПИТАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ» (частина 1)

1. Предмет цивільного права.
2. Методи регулювання цивільних відносин.
3. Принципи цивільного права.
4. Функції та система цивільного права.
5. Поняття та види джерел цивільного права.
6. Акти цивільного законодавства та їх дія в часі, в просторі та за колом осіб.
7. Аналогія закону та аналогія права.
8. Поняття, елементи та види цивільних правовідносин.
9. Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків.
10. Цивільна правоздатність фізичної особи.
11. Цивільна дієздатність фізичної особи та її зміст.
12. Повна цивільна дієздатність. Надання повної цивільної дієздатності фізичній особі, яка не досягла вісімнадцяти років.
13. Часткова цивільна дієздатність.
14. Неповна цивільна дієздатність.
15. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи.
16. Визнання фізичної особи недієздатною.
17. Опіка і піклування.
18. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою: підстави, порядок, наслідки.
19. Оголошення фізичної особи померлою: підстави, порядок, наслідки.
20. Фізична особа як підприємець.
21. Поняття юридичної особи та її ознаки.
22. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права.
23. Індивідуалізація юридичних осіб.
24. Створення юридичних осіб приватного права.
25. Цивільна правоздатність та дієздатність юридичної особи приватного права. Органи юридичної особи.
26. Філії та представництва юридичної особи.
27. Припинення юридичної особи шляхом реорганізації.
28. Припинення юридичної особи шляхом ліквідації.
29. Повне товариство.
30. Командитне товариство.
31. Товариство з обмеженою відповідальністю.
32. Товариство з додатковою відповідальністю.
33. Акціонерне товариство.
34. Виробничий кооператив.

35. Загальна характеристика непідприємницьких товариств і установ.
36. Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах.
37. Поняття та види об'єктів цивільних прав.
38. Речі та їх класифікація.
39. Гроші і валютні цінності як об'єкти цивільних прав.
40. Поняття та види цінних паперів як об'єктів цивільних прав.
41. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав.
42. Поняття правочину та його ознаки.
43. Класифікація правочинів.
44. Загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину.
45. Форма правочину. Правові наслідки недодержання форми правочину, встановленої законом.
46. Тлумачення правочину. Відмова від правочину.
47. Недійсність правочину.
48. Нікчемні правочини.
49. Оспорювані правочини.
50. Правові наслідки недійсності правочину.
51. Поняття та види представництва.
52. Довіреність: поняття, види, форма, строк.
53. Припинення представництва за довіреністю.
54. Вчинення правочинів з перевищенням повноважень. Передоручення.
55. Поняття, засади та межі здійснення суб'єктивних цивільних прав.
56. Поняття та засади виконання цивільних обов'язків.
57. Загальні засади захисту цивільних прав та інтересів.
58. Захист цивільних прав та інтересів юрисдикційними органами.
59. Самозахист цивільних прав.
60. Поняття, ознаки та функції цивільно-правової відповідальності.
61. Види цивільно-правової відповідальності.
62. Умови цивільно-правової відповідальності.
63. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.
64. Поняття строку та терміну. Види строків. Порядок їх обчислення.
65. Поняття позовної давності та межі її застосування.
66. Види позовної давності. Зміна тривалості позовної давності.
67. Початок перебігу позовної давності.
68. Зупинення та переривання перебігу позовної давності.
69. Наслідки спливу позовної давності.
70. Загальна характеристика речового права.
71. Речові права на чуже майно та їх види.

72. Поняття права власності. Право власності в об'єктивному і суб'єктивному розумінні.
73. Суб'єкти і об'єкти права власності.
74. Зміст права власності. Здійснення права власності.
75. Право власності на земельну ділянку. Самочинне будівництво.
76. Право власності на житло.
77. Обов'язки власника та обмеження його прав.
78. Первісні підстави набуття права власності.
79. Похідні підстави набуття права власності.
80. Загальні та спеціальні підстави набуття права власності.
81. Момент виникнення права власності у набувача майна за договором.
82. Підстави припинення права власності.
83. Випадки примусового вилучення майна, яке належить особі на праві власності.
84. Загальна характеристика та види права спільної власності.
85. Право спільної часткової власності.
86. Переважне право купівлі частки у праві спільної часткової власності.
87. Поділ майна, що є у спільній частковій власності, та виділ з нього частки. Припинення права на частку у спільному майні за вимогою інших співвласників.
88. Право спільної сумісної власності.
89. Поділ майна, що є у спільній сумісній власності, та виділ з нього частки.
90. Цивільно-правові засоби захисту права власності.
91. Право власника на витребування майна із чужого незаконного володіння (віндикаційний позов).
92. Розрахунки при витребуванні майна із чужого незаконного володіння.
93. Право на захист права власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння (негаторний позов).
94. Поняття і види спадкування. Склад спадщини.
95. Відкриття спадщини. Час і місце.
96. Спадкоємці. Право на спадкування. Усунення від права на спадкування.
97. Поняття заповіту та його види. Умови дійсності заповіту.
98. Форма заповіту. Порядок посвідчення заповіту. Державна реєстрація заповіту.
99. Скасування і зміна заповіту. Визнання заповіту недійсним.
100. Права заповідача. Заповідальні розпорядження.
101. Право на обов'язкову частку у спадщині.
102. Заповіт з умовою. Заповіт подружжя.
103. Виконання заповіту. Повноваження виконавця заповіту.

104. Черговість спадкування за законом. Зміна черговості одержання права на спадкування.
105. Прийняття спадщини. Строк прийняття спадщини та наслідки його пропущення.
106. Відмова від прийняття спадщини: поняття та наслідки. Відумерлість спадщини.
107. Пред'явлення кредиторами спадкодавця претензій до спадкоємців. Задоволення вимог кредитора.
108. Спадковий договір.
109. Поняття права інтелектуальної власності та його співвідношення з правом власності.
110. Суб'єкти та об'єкти авторського права.
111. Особисті та майнові права авторів. Строки чинності авторських майнових прав, правові наслідки їх закінчення.
112. Загальна характеристика суміжних прав. Суб'єкти та об'єкти суміжних прав.
113. Особисті та майнові права на об'єкти суміжних прав. Строки чинності суміжних майнових прав.
114. Поняття, суб'єкти та об'єкти патентного права.
115. Право інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок.
116. Право інтелектуальної власності на комерційне найменування та географічне зазначення.
117. Право інтелектуальної власності на торговельну марку.

Електронне видання
**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

для практичних занять і самостійної роботи
студентів з обов'язкової навчальної дисципліни

**«Цивільне право України»
(частина 1)**

для студентів 2 курсу заочної форми навчання
(першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузь знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»
освітньо-професійної програми «Право»)

Укладачі:	БОРИСОВА Валентина Іванівна, БАРАНОВА Людмила Миколаївна, БАЛЮК Віктор Миколайович, БЕГОВА Таміла Іжрасівна БЛЯЄВ Олександр Олександрович, ДОЛГОПОЛОВА Любов Миколаївна, ДОНЕЦЬ Антон Геннадійович, ДУДЕНКО Тетяна Володимирівна, ЗАМУРАВКІНА Римма Михайлівна, ІВАНОВ Андрій Михайлович, ІСАЄВ Арсен Миколайович, КАЗАНЦЕВ Сергій Володимирович, КАРНАУХ Богдан Петрович, КАЦЮБА Каріна Валеріївна, КОРОБЦОВА Наталія Василівна, КРИВОБОК Світлана Володимирівна, МАЛІНОВСЬКА Ірина Миколаївна, ПЕЧЕНИЙ Олег Петрович, ПУЧКОВЬСКА Ірина Йосипівна, СОЛОВЙОВ Олексій Миколайович, СПАСИБО-ФАТЄЄВА Інна Валентинівна, СУРЖЕНКО Ольга Анатоліївна, ТАШ'ЯН Роман Іванович, УРАЗОВА Ганна Олександрівна, УС Марина Володимирівна, ФЛАТОВА-БІЛОУС Наталія Юліївна, ХОДИКО Юрій Євгенович, ЯНИШЕН Віктор Петрович, ЯРКІНА Наталія Євгенівна
-----------	---

Відповідальна за випуск В. І. Борисова